

146 Lib. II. de Martyrum dignitate

S. Leo.

& animo planè divino, constanter obstitit. Ut enim S. Leo proximè memoratus Petrum alloquens: *Nec dubius de proiectu operis, trophæum Crucis Christi Romanis arcibus inferebat, quod te divinis præordinationibus anteibant & honor potestatis, & gloria passionis.* Rursus, quemadmodum reliqui Hierarchiae cœlestis Angeli Michaelem, ut ducem, observarunt in illo aduersus immanem Dracōnem bello; ita Evangelii prædicatores, & tot fidei Martyres invictissimi, qui Hierarchiae Ecclesiastice Angelos agunt, Petrum Christi Vicarium, tanquam ducem, principem, & præceptorem suspicunt. Quare qui Christi sunt Angeli, iidem etiam Angeli Petri dicuntur: propterea quod ab ipso, uti à Seraphinorum maximo, reliqui Ecclesiæ Martyres, illuminant, inflammat. Quid mirum à tanta tanti Seraphini industria, sanctitate, & præstantia, sublimis appareat Ecclesia claritate omnimodâ circumfusa, frementibus undique illius hostibus?

521 Recte hic purpureus Vates Ps. 26. 6. prædicens Ecclesiæ persecuciones, ac præsentis in illis Dei auxilio: *In petra exaltavit me; & nunc exaltavit caput meum super inimicos meos.* Rabbi Stephanus verit:

In rupe extollest me, id est, in locum editum, tutum, & inaccessum statuet me: in rupe hostibus meis inaccessa collocabit me. Ita explicat ille. Victorius Scialae, & Gabriel Sionita vertunt ex Arabico idiomate: *Supra petram exaltavit me.* Translatio vetus Hispanica Ferrariensis: *en penam me exaltaverat.* Eusebius relatus in Catena Graeca; *Popolum, qui olim latebat in lucem evelatum, in altum extulit, & sublimem constituit Dominus, ut eundem supra firmam, & tutissimam petram ejus nixum & fundatum, omnes certarent, & gloriosum prædicarent.* Hæc porro ad Petrum referenda sunt, qui Graecè est πέτρος, id est, petra, saxum, rupes, supra quam exaltata est Ecclesia magnificè, gloriòse; statque invicta, nullis tempestatis, procellis, tormentis expugnabilis. Leg. S. Ambrosium Ser. 77. & S. Chrysostomum Ser. 1. de Pentecoste, to. 3.

C A P. I.

Martyres sunt CHRISTI quidam, ad Christi dignitatem, & appellationem speciatim eveni. Apostolus ad Galatas 5. 24. ubi cum de patientia egisset, per quam aequo animo, infra- & quoque adversa tolerantur, subtexit: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt 24. cum virtute, & concupiscentiis.* Ubi vocem, Christi, in resto calu multitudinis esse putat S. Ambro. qui ita explicat: *Qui enim Christo devoti sunt, hos dicit Christos.* Idem observat Claudio Guiliardus ad ea Pauli verba. Ex quo bellissimè probatur, Martyres generosos, qui præstantissima ratione carnem suam crucifixerunt cum virtute, & concupiscentiis, esse porro Christo quam simillimos, ut Christi quidam sint, & nuncupari debeant: *mueritos pro Christo són vivos Christos.* Est enim martyrium (ut loquitur S. Augustin. Ser. 5. S. Aug. de Marti. tom. 10.) *Dominica passio imitatio.* Et per illud (ut scribit S. Clemens S. Clem. lib. 5. Confl. cap. 1.) *Conformantur morti Christi Martyres incliti.*

522 E ximia Christi Iesu dignitas, & nuncupatio, par est omnino divinae excellentiae, & Dei appellationi; sed addit præterea humanae naturæ per hypostaticam unionem assumptæ gloriam, & opera redemptoris præstantissima. A quibus naturæ ipsi divinae accrescit (externè saltem) nescio quæ sublimitas major, & glorioſor magnitudo: scio tamen dum illud Bernardi effigie interpretatione. Unum accipe Chrysostomum: *Cum autem dicit omnia, & ea item, que molesta esse videntur, dicit: nam ut afflictio, ut inopia, ut carcer, ut famæ, ut mors, ut quodvis aliud ingravat; poteſt Deus hæc omnia in contrarium commutare.* Subdit opportunè Apostolus: *Nm quos prescrivit. & prædestinavit conformes fieri imagini Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Quæ verba (ut suprà notavi) noſter Gabriel

gnitudinem, eti non adæquent, emetuntur. Cui instituto illa sunt Apostoli verba peropportuna ad Philip. 3. 10. *Ad cognoscendum illum, & virtutem resurrectionis ejus, & societatem passionum illius, configuratus morti ejus.* Pro societatem, Graecè est, communionem, seu communicationem. Pro passionem, est afflictionem, perpeſionem. Quibus verbis exprimit Paulus suum patiendi pro Christo, & cum Christo studium vehemens; ut sic evaderet configuratus mori ejus: vel ut August. legit: *conformatus: aut quemadmodum Ambrosius: conformans me morti ejus;* per martyrii sanè cruciatus, & ærumnas, ut communiter hi sacri notant Expositores. Sed audiendus S. Chrysostomus ad illa verba ita præclarè. *Quam ob rem & vexationes, & incommoda, & augustinia tantum abest, ut nos perturbare debeant; ut potius inde letandum sit: quod per hoc conformes reddimur morti ejus; perinde ac si diceret, ad illius similiudinem singimur, &c.* Subdit paulo post: *Propter eadem viā iter facimus, qua ille: id est, hac etiam ex parte fratres illius efficiuntur: ac si diceret; ex hac re efficiuntur Christi quidam.*

*Christo
Martyres
configurati.*

*S. Augu.
S. Amb.*

S. Chrys.

Ps. 26. 6.

*In Petro,
ut in rupe
exaltata
Ecclesia.*

Euseb.

523 Est hoc quod sibi consonans ait idem Apostolus ad Galatas 5. 24. ubi cum de patientia egisset, per quam aequo animo, infra- & quoque adversa tolerantur, subtexit: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt 24. cum virtute, & concupiscentiis.* Ubi vocem, Christi, in resto calu multitudinis esse putat S. Ambro. qui ita explicat: *Qui enim Christo devoti sunt, hos dicit Christos.* Idem observat Claudio Guiliardus ad ea Pauli verba. Ex quo bellissimè probatur, Martyres generosos, qui præstantissima ratione carnem suam crucifixerunt cum virtute, & concupiscentiis, esse porro Christo quam simillimos, ut Christi quidam sint, & nuncupari debeant: *mueritos pro Christo són vivos Christos.* Est enim martyrium (ut loquitur S. Augustin. Ser. 5. S. Aug. de Marti. tom. 10.) *Dominica passio imitatio.* Et per illud (ut scribit S. Clemens S. Clem. lib. 5. Confl. cap. 1.) *Conformantur morti Christi Martyres incliti.*

Martyres sunt CHRISTI quidam, ad Christi dignitatem, & appellationem speciatim eveni. Apostolus ad Galatas 5. 24. ubi cum de patientia egisset, per quam aequo animo, infra- & quoque adversa tolerantur, subtexit: *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt 24. cum virtute, & concupiscentiis.* Ubi vocem, Christi, in resto calu multitudinis esse putat S. Ambro. qui ita explicat: *Qui enim Christo devoti sunt, hos dicit Christos.* Idem observat Claudio Guiliardus ad ea Pauli verba. Ex quo bellissimè probatur, Martyres generosos, qui præstantissima ratione carnem suam crucifixerunt cum virtute, & concupiscentiis, esse porro Christo quam simillimos, ut Christi quidam sint, & nuncupari debeant: *mueritos pro Christo són vivos Christos.* Est enim martyrium (ut loquitur S. Augustin. Ser. 5. S. Aug. de Marti. tom. 10.) *Dominica passio imitatio.* Et per illud (ut scribit S. Clemens S. Clem. lib. 5. Confl. cap. 1.) *Conformantur morti Christi Martyres incliti.*

524 Adhuc divinus Paulus egregium aliud suppeditat testimonium pro instituto nostro, ad Roma. 8. 28. *Scimus quoniam diligentibus Rom. 8. 28. Deum omnia cooperantur in bonum iis, qui secundum proposum vocati sunt Sancti.* Ubi vox omnia ad Justorum persecutions, afflictions, & tribulations potissimum referenda est, ex Ambroſi, Hieron. Chrysostom. & aliorum interpretatione. Unum accipe Chrysostomum: *Cum autem dicit omnia, & ea item, que molestia esse videntur, dicit: nam ut afflictio, ut inopia, ut carcer, ut famæ, ut mors, ut quodvis aliud ingravat; poteſt Deus hæc omnia in contrarium commutare.* Subdit opportunè Apostolus: *Nm quos prescrivit. & prædestinavit conformes fieri imagini Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Quæ verba (ut suprà notavi) noſter Gabriel

Et eminentia. Cap. II.

147

Gabriel Vasquez 1. p. q. 23. sic explicat: *quos Deus præscivit tibi amicos, & dilectos per gratiam suam futuros, hos etiam prædestinavit ad hoc ut paterentur, & fierent conformes Filio suo in patientia, utpote qui pro nobis tot labores, & ærumnas, passionem, & cruciatum, quos pro Christo, Christi que Ecclesia ædificanda, atque ad spiritualem celitudinem, & fastigium extollenda fideles perpeſi sunt, Martyres potissimum, qui ad præstantissimam hanc mensuram eveniunt per martyrium, quod infinita mensura propria dicitur esse à S. Cypriano supra. Unde ejusdem videntur apparere mensuræ, seu magnitudinis cum Christo passo, & crucifixo Martyrum duce, & principe. Appellatur hæc mensura viri, ut denotetur puerus esse, & quasi pygmeos, qui adversa proportionem, qui argutè ait noſter Alcasar. Illi vero ad extimam celitudinem eveniuntur, qui Crucis, id est, afflictionum, & tormentorum mensuræ afficiuntur, martyrium pro Christo subeunt. Quid sublimius? Quid glorioſius, quam eadem, qua Christus, mensuræ affici, & illam completere?*

525 Hæc luculentiora fiunt, si expendamus; quid per templum Dei seu atrium interior, & per altare, & adorantes in eo portentatur, dum eà virga hæc metiri jubetur Joannes, S. Grego. Magnus lib. 28. moral. cap. 6. quarequa de causa Deus mensurari voluit calamo illo templum, altare, & adorantes in eo, non vero atrium exterior, ita scribit: *Quid enim aliud atrium, quam S. Grego: Latitudinem significat vita presentis? Et recte foris templum sunt qui per atrium designantur. Cur atrium exterior non mensuratur.*

Apoc. II. 1. Jam ergo ex hactenus dictis emetiri possumus martyrii ac Martyrum sublimitatem, de qua aiebat S. Cypri. lib. de laud. marty. fine: *Martyrii infinita mensura.* Dixiſsem Martyrum sublimitatem esse Christi magnitudini perfabilem, qua nulla major.

Eſtan los Martyres cortados al talle, y medida de Christo crucificado. Eximia hæc magnitudo, infinita propemodum: quam spectat calamus mensuris similis virga datus Joanni Apoc. 11. 1. ad metendum templum Dei, & altare, & adorantes in eo.

Et datus est mihi calamus similis virga, & dictum est mihi: surge & metire templum Dei, & altare, & adorantes in eo. Atrium autem, quod est foris templum, eiace foras, & ne metaris illud. Atqui calamus ille non erat scriptorius (ut vult Rupertus) sed mensuris, instrumentum videficet metiendi, ut communiter statuant Interpretes sacri: unde c. 21. 15. pro calamo posuit Vulgatus mensuram: & utrobique est eadem vox Graeca. Erat autem hic calamus non aureus, sed solum virgæ similitudinem referens, quæ alium percatus, quaque solent in sacris Litteris designari supplicia, afflictiones, ærumnæ. Illud majoris diffidit est apud Expositores: quæ videlicet longitudine confaret mensuram illa virga. Placet nostri Alcasaris mens exsistantis in sex aequalies dividendam esse partes, quæ cubiti vocantur, & per cubiti nomen non significari in sacra Scriptura quartam humanæ naturæ partem, sed sextam; ac proinde calamus illum sex cubitorum fuisse humanæ naturæ mensuram: quæ c. 21. 17. appellatur mensura hominis. Et est sermo de maxima statura, de illa scilicet, quæ secundum Adami, & Noemi staturam efficta erat. Unde affulget arcana hujus mensuræ virgæ interpretatio. Etenim Christus patiens, & Crucifixus est myſicus Adamus atque Noe: mensura vero illius est mensura Crucis, & passionis, quæ mensura prima est, & P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

Apoc. II. 1. Joannis Apoc. 11. 1. ad metendum templum Dei, & altare, & adorantes in eo. Et accipit illos qui per arcam tribulacionis viam incedunt mensurati Crucis, & crucifixi virgæ, quæ non mensurantur infideles, nec laxioris, & mollioris vitæ fideles? Hinc noſter Alcasar per templum significari putat primitivam Ecclesiam magnis, crebrisque persecutionibus exagitatam: *altare vero in hoc tempore holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.*

Apoc. II. 1. Cur atrium exterior non mensuratur.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

Apoc. II. 1. Chriti est Mensura. Apoc. loco esse altare holocausti cruentum; cancri cruentum, quo symbolice, & directe respicit ad matrem, id est, ximam Christianorum devotionem, quæ se Martires.

148 Lib. II. de Martyrum dignitate

Non mensu-
nra, res videlicet familiares, parentes, cognati,
fratres, uxores, filios, possessiones, &
cetera temporalia; quae tempore persecutio-
nis sunt omnino à fidelibus contemnda. Egi-
ce foras, ante persecutionis tempus; & ne me-
tiaris illud. Crucis scilicet virginis, è qua ege-
nus, & pauper, nudus, & non habens ubi
caput suum reclinet, Deus pendet. Erit
enim tempus, quo Tyranni in bona omnia
temporalia fidelium invadent; ipsique fide-
libus eas calamitas, ærumnas, & tormenta
infligunt, ut illis nec reipublicæ facies ultra,
nec civitatis commoda, nec domus, aut pos-
sessiones supererunt. Unde Paulus ad Heb.
13. 14.

Ad Heb.
13. 14.
2. Cori. 4.
16.

Mensuran-
tur interna.

Martyres
Ecclesiæ
propitiato-
rium.

S. Ephr.

Et boleam.
Et Epiph.
Joan. 1. 29.

offerentes. Consonat Nazianz. (Orat. de S. Nazia-
laud. Cypriani) à quo nominantur Marty-
res, holocausta ratione prædicta; victimæ
perfectæ, oblationes Deo gratae, & acceptæ.
Qua de re vide quæ sempimus supra cap.
3. & 4.

530 Tertiò, expiare mundi peccata suo
sanguine, & morte dicitur Christus, quo elo-
gio nihil est frequentius in sacris Codicibus. *Et peccata-*
rum expia-
tio.
De Martyribus ait S. Nazian. proximè rela-
tus esse erroris oppressores, viii insectorum, pec-
cati diluvium, mundi lustrationem. Et S. Aug.
to. 30. Ser. 5. de Martyribus, martyrium ap-
pellat, indulgentiam criminum, Dominicæ
passionis imitationem. Est pro hoc instituto
per illustrissime Isaiae vaticinium c. 43. *Ego Do-*
Isai. 43.

minus Deus tuus sanctus Israel Salvator tuus,
dedi propitiationem tuam Ægyptum, Æthio-
piam, & Saba pro te. Ex quo honorabilis
factus es in oculis meis, & gloriofus: ego
dilexi te, & dabo homines pro te, & popu-
los pro anima tua. Pro propitiationem, ef-
ferunt LXX. commutationem, Vatab. redemp-
tionem animæ tuae. Paginus, pretium tuum. *LXX.*
Placer summoperè Leonis de Castro glossa,
ut dicat Deus: Ego te sanguine meo rede-
mi, quod pretium pro te solvi, sanguinem
proprium: tu itidem fac, o popule fide-
lis evangeliza gentibus Evangelium, dato
pretium sanguinem tuum, tu quoque pro
Ægypto, pro Æthiopia, pro Syene (sic
LXX.) id est, pro Gentibus usque ad ultimam
partem orbis, quod Syene olim pro
ultimo termino terræ ponebatur. Persolve
ergo sanguinem tuum, pretium pro omnibus
gentibus infidelibus, usque ad finem orbis
terrarum. Est enim ita pretiosus apud me
sanguis tuus, ut pro sanguine tuo infidelium
oculos illuminem. Est hæc interpretatio
Procopii, egregie & antiquissimi in Isaiam
commentatoris. Ita ille: *Ego qui sanguinem* *Procop.*
meum tuā causā effundens, redemi te, pecu-
lumque existere mibi volui. His ergo per
me dignus habitus, perge quo juberis profici-
sci Evangelium deprædicans. Me igitur im-
tatus, qui sanguinem meum redempcionis tuæ
propitiationem esse volui, fias & tu impiorum
propitiationem, qui per te vocati, ad extremas
orbis partes propagantur. Pergit sapienter
Castro reliqua Isaiae verba ad Martyres re-
vocans. Ut constet, Martyrum sanguinem
*pro Christo fusum, esse quodammodo mun-
di propitiationem, commutationem, redem-
ptionem, pretium, expiationem. Propte-
re appellatur martyrium, peccati diluvium,*
mundi lustratio. Huc revocanda illa Pau-
li verba ad Colos. 1. 24. Adimpleo ea,
qua desunt passionum Christi in carne mea,
pro corpore ejus, quod est Ecclesia: qua ratio-
ne à nobis enucleata sunt in hoc libro cap. 3.

531 Denique illud hic animadvertisendum
cum S. Leone Epist. 97. decretali cap. 2. ne
aliquis error ob haec tenet dicta subrepatur.
Quamvis multorum Sanctorum in conspe-
ctu Domini pretiosa mors fuerit, nullius
*tamen insomnis occiso redemptio fuit mun-
di. Unus solus Dominus noster Jesus Chri-*

stus, qui verè erat agnus immaculatus, exti-
*terit, in quo omnes crucifixi, omnes mor-
tui, omnes sepulti, omnes sunt etiam suscitati.*
Cum hoc tamen stat recte, Martyres dici
Christos, & mundi Salvatores, & Redemp-
tores, holocausta pro nobis Deo oblata, agnos
immacu-

Qua ratione
Martyres

Mundi Re-
demptores.

immaculatos pro delictorum propitiatione;
quatenus ipsorum merita, crux, & vita pro-
fusa in fidei causa, fuere ex Christi dono,
gratiæ meritaria ex congruo, tantique pre-
tri, & virtutis ad infidelium conversionem,
ad Ecclesiæ dilatationem, & sanctitatem, in
cujus thesauro illorum merita afferantur.
Atque incædibile est quantum in gazophylac-
ium, & commune Ecclesiæ ærarium con-
ferant Martyres, aliis infirmioribus oppor-
tuno tempore profuturum. Hinc clima tan-
tus Christianorum ad carceres, & vincula
Martyrum concursus, tantus communionis,
& suffragiorum ambitus.

CAP. XII.

Martyrum dignitas adeò est magnifica, ut il-
los ad Divinitatem evehat, & Deorum nun-
cipationem.

532 *D*ivinitate, ac Deorum nuncupatione
nil Augustius, nil sanctius, nil sublimius, nil ad laudem magnificentius di-
ci potest. Ad hunc eximiae dignitatis apici-
em evehendos illos speciatim homines, qui
pro ipsius Dei Religione, & cultu tormenta
perferunt, & necesse generose oppertunt,
efficere contendere ex Litteris inspiratis, &
Sanctis Ecclesiæ Proceribus. Egregia in pri-
mis sunt S. Gregorii Nazian. verba Ora. 25.
non longè à fine, ubi exponens Arianorum
crudelitates ac nefarias adversus orthodoxos
persecutiones, effatur ita: *Dii vivi templa*
viva sumus, victimæ vivæ, holocausta spiri-
tualia, sacrificia perfecta, Dii denique Tri-
nitatis adoratæ beneficio. Dum divexantur
fideles pro Christo, & se Deo offerunt per
patientiam, qua tormenta, & mortem excipiunt,
sibi quodammodo divinitatem induunt
& Deorum nuncupatione gaudent: non quod
essentialiter habeant divinam naturam (Dei-
tas enim essentialiter esse dumtaxat potest in
Deo Patre, Filio, & Spiritu Sancto) sed *Tri-*
nitatis adoratæ beneficio: adoratæ quidem
per martyrii opus, qui est actus religiosus,
& cului Numinis destinatus, quatenus est
actio ipsorum Martyrum. Unde *Dii nun-*
cipient accidentaliter per gratiæ dona su-
blissimæ; in modo substantialiter per ipsam na-
turam divinam communicatam speciali ratio-
ne infra declaranda. Concinunt alii Patres.
Cyprian. lib. 3. Epist. 25. Martyrum per-
petiones appellat *divina martyria.* Theodoreus lib. 8. de Martyribus circa finem,
Martyres appellat *divinos homines.* S. Gre-
gor. Nyssen. Orat. 2. de XL. Martyres ap-
pellat *humana conditione superiores.* Ruris-
ait: *Homines, si modo homines dicendi, qui*
tanta magnitudine indolis excelluerunt. Quin
etiam Seneca de viro inter adversa constante,
& fortis, inquit lib. 1. de Providentia
cap. 2. *Ecce par Deo dignum, vir fortis*
cum mala fortuna compotius. Id est, gene-
rosæ pugnans.

533 *Hinc S. August. lib. 10. de Civit. Dei*
cap. 21. commendans Martyrum conflantiam,
Heroes illos appellat. Ex falso veterum ex-
istimatione illi dicebantur *Heroes*, qui gene-
rati essent altero parente Deo, altero mor-
tali, erantque robore illustres, & facinori-
bus præclarí; quales Hercules, Dionysius,
Aeneas, Tyndaridæ, Romulus, & alii. Mi-
P. Ildeph. de Flores in Agone Martyrum.

Martyres
Heroes ap-
pellati.

Et eminentia, Cap. XII. 149

thalus Scriptor Græcus Heroes appellat *vi-*
ros divinos, semiæcos, generosæ ad imitatio-
*nem Hesiodi, qui eosdem vocat *Semiæcos.**
Lege Matthiam Martinum in suo Lexicone
Etymologicó, & Joan. Fungerum in trilingui
Dictionary, verbo *Heroes.* Martyres
ergo multò elegantiū, & quidem sine fi-
ctione ulla, possunt vocitari *Heroes*, quibus
cælestes animæ, & sacræ mentes sub huma-
na, & lutea forma; verè Dei Filii, & natu-
ræ divinæ consortes, viri divinissimi, gene-
rosi, fortes, constantiæ prædicti divinæ: nec
Semidei tantum, sed *Dii Trinitatis adoratae*
beneficio. Ac si per martyrium, quidquid in
illis humanum erat abradatur, & divini om-
nino efficientur. Heroes illos suos, semiæcos,
sive Deos, arbitrabatur cæca Gentili-
tas, nequaquam Deos fieri posse absque
cruciatis multis: de quo fuse Tertullianus
in Apologico cap. 12. loquens de tor-
mentis in SS. Martyres à Gentilibus exprom-
plicatis, quæ iis omnino erant similia, quibus fi-
cti illi Dii affecti putabantur. Unde sic
rectè concludit: *Si per bac constat Divini-*
Tertullianus *itas aliqua, ergo qui puniuntur, consecrantur,*
& Numina erunt dicenda supplicia. Verè no-
stri Martyres in Deos consecrati per im-
manissima tormenta in fidei causâ generose
exantata.

534 Jam verò divinæ mentis interpretem,
Poëtam sanctum auro, & lauro coronatum
audiamus Psal. 81. ubi sensu (ut censet no-
ster Alcasar) litterali prædicti, judicando
esse à Deo Romanos Imperatores persecuto-
res Ecclesiæ, huicque gentes omnes subji-
ciendas. Attextit v. 6. *Ego dixi: Dii estis, Ps. 81. 5;*
& filii excelsi omnes. Vos autem sicut homines
moriemini, & sicut unus de Principibus cade-
tis. Quæ verba non ad Judices (de qui-
bus antè sermo fuerat) sed ad Dei amicos
referunt S. Cypr. lib. 2. Testimoni adver-
sus Iudeos cap. 6. & in Tract. de Passio.
Christi ad medium, & S. Isidorus Pelusiota
lib. 3. Epis. 237. Sed in Martyribus cadunt potissimum, ut vult Clemens Alexandr. lib. 2.
Stromatum longè post medium fol. mihi 414.
Accipe ejus verba. *Nebis autem sunt quotidie Cle. Ale.*
redundantes Martyrum fontes, qui nostris spe-
ctantur oculis, qui torrentur, torquentur, & ca-
pite truncantur. Eos omnes legis metus, qui ve-
luti pædagogus ad Christum duxit, exercit;
ut pietatem vel per sanguinem ostenderet. Ego
dixi, Dii estis, & Filii Altissimi omnes. Qui-
busdam dicit Dominus? Iis, qui quoad eus
fieri potest mortalia omnia repudiant. Vides
Martyres speciatim appellari Deos? Et cur
non? siquidem præ alius omnibus fuerunt
voluptate superiores, mortalia omnia repu-
diante, usque ad vitæ dispendium, excelsi,
ac plane divino animo. Proprietà fridit
Regius poeta; *Vos autem sicut homines mo-*
riemini, &c. Satis opportune; nam per mor-
tem pro Christo suscepimus ad illud divinitat-
is fastigium evecti sunt. Audite S. Augustinum
Tract. 1. in Joan. post initium. Quare
egregius Doctor, quid sibi yuli Paulus
cum ad Corinth. scribit Epist. 1. cap. 3. 4.
Cum quis dicat; ego quidem sum Pauli; alias 1. Cor. 3. 4.
autem: ego Apollo; nonne homines estis? Res-
pondet. *Vultis nosse quid eas facere volebat?*
Audite in Psalmis: *ego dixi Dii estis, & Filii Humilitas*
excelsi omnes: Ad hoc ergo vocat nos Deus, ne
Deos nos reficiat. *Mitus homines. Sed tunc in melius non erimus*
N 3 homi-